

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 23/2005 vp**

Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallintovaliokunta on 12 päivänä toukokuuta 2005 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausunnon siitä, voidaanko hallituksen esityksessä laiksi puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 187/2004 vp) tarkoitettu sääntely toteuttaa tavallisen lain säätämisympäristössä pyynnön liitteenä olevan sisäasiainministeriön 9.5.2005 hallintovaliokunnalle osoittaman kirjelmän pohjalta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- professori Ilkka Saraviita
- professori Veli-Pekka Viljanen.

Viitetieto

Valiokunta on antanut hallituksen esityksestä lausunnon (PeVL 10/2005 vp).

LAKIEHDOTUKSET

Sisäasiainministeriön hallintovaliokunnalle osoittamassa kirjelmässä ehdotetaan täsmennyksiä ja täydennyksiä hallituksen alkuperäiseen esitykseen sisältyvään lakiehdotukseen puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Sääntely on ehdotettujen tarkistusten laajuuden vuoksi jaettu kahteen py-

kälään. Lisäksi ministeriön kirjelmässä ehdotetaan muutettavaksi puolustusvoimista annetun lain 2 §:ää puolustusvoimien tehtävistä.

Sisäasiainministeriön kirjelmään sisältyvät pykäläehdotukset ovat tämän lausunnon liitteenä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Aluksi

Sotilaallisten voimakeinojen käytöllä voidaan puuttua useisiin perusoikeuksiin. Ääritapauksessa tällaisten voimakeinojen käytöllä voidaan vaarantaa niiden kohteena olevien oikeus elämään, kuten perustuslakivaliokunta alkuperäisestä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa totesi (PeVL 10/2005 vp, s. 2/I). Voimakeinojen käytön vaikutukset voivat lisäksi ulottua muidenkin henkilöiden kuin rikoksesta epäiltyjen perusoikeuksiin.

Terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja hyvin painavat perusteet. Toiminnan poikkeuksellisen vakava luonne on otettava huomioon myös arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta. Terrorististen tekojen laatu voi ääritapauksessa puoltaa poikkeuksellisten voimakeinojen käyttämistä (PeVL 10/2005 vp, s. 2/I).

Voimakeinojen käytölle johtuu tällaisissa, mahdollisesti monien ihmisten hengen ja terveyden suojaamisen näkökulmasta hankalissa tilanteissa rajoituksia myös esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artiklan määräyksistä oikeudesta elämään. Keneltäkään ei artiklan 1 kappaleen mukaan saa riistää hänen elämäänsä tahallisesti. Elämän riistämistä ei toisaalta voida 2 kappaleen a) kohdan perusteella katsoa artiklan vastaiseksi teoksi silloin, kun se seuraa voimankäytöstä, joka on ehdottoman välttämättömä kenen hyvänsä puolustamiseksi laittomalta väkivallalta. Ihmisoikeussopimuksen valvontakäytännössä on terrorismin vastaisten toimenpiteiden suhdetta näihin sopimusmääräyksiin tarkasteltu kussakin yksittäisessä tilanteessa vallinneita olosuhteita koskevan kokonaisarvion pohjalta. Näiden olosuhteiden lisäksi merkitystä on voitu antaa myös lainsäädännöllisille ja hal-

linnollisille seikoille, kuten sille, kuinka huolellisesti operaatio on suunniteltu ja miten sitä on valvottu.¹

Perustuslaista ja Euroopan ihmisoikeussopimuksesta seuraa edellä esitetyn perusteella vaatimuksia paitsi lainsäädännölle myös sille, kuinka viranomaiset konkreettisissa tilanteissa käyttävät voimakeinoja.

Sotilaallisten voimakeinojen käyttö

Hallituksen alkuperäisen esityksen sisältämä lakiehdotus voidaan perustuslakivaliokunnan aiemman lausunnon mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä vain, jos valiokunnan sen 4 §:n 1 momentista tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon (PeVL 10/2005 vp, ponsi). Perustuslakivaliokunta piti alkuperäistä lakiehdotusta ongelmallisena sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden kannalta, etenkin kun valiokunta otti huomioon, että sotilaallisen voiman käyttö sisältää mahdollisuuden puuttua poikkeuksellisen merkittävällä tavalla monien ihmisten useisiin perusoikeuksiin. Ehdotukseen liittyi näistä syistä ongelmia myös sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta. Lakiehdotusta oli siksi täsmennettävä, jotta se olisi käsiteltävissä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 10/2005 vp, s. 3/I). Sisäasiainministeriön hallintovaliokunnalle osoittaman kirjelmän tarkoituksena on ollut korjata lakiehdotusta perustuslakivaliokunnan esittämien huomautusten pohjalta.

Perustuslakivaliokunnan aiemman kannan mukaan laista oli ensinnäkin käytävä ilmi, mitä siinä tarkoitetaan sotilaallisilla voimakeinoilla. Pyrkimyksenä tuli olla säädettävän lain tarpeisiin pohjautuva sellainen säännös, jolla poliisin oikeus saada puolustusvoimilta virka-apua rajataan koskemaan vain virka-aputehtävissä käytettäviksi soveltuvia voimakeinoja.

¹ Pellonpää, Matti: Euroopan ihmisoikeussopimus, Helsinki 2005, s. 243—245.

Sisäasiainministeriön kirjelmä sisältää ehdotuksen sotilaallisten voimakeinojen määrittelyä puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n 3 momentissa. Sen mukaan sotilaallisilla voimakeinoilla tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarusteiden tapahtuvaa asevoiman käyttöä. Ehdotus vastaa aluevalvontalain 33 §:n 1 momentissa olevaa määritelmää, ja se täyttää sinänsä perustuslakivaliokunnan huomautuksen sotilaallisten voimakeinojen määrittelyä laissa.

Jonkin asteinen puute on, ettei sotilaallisia voimakeinoja rajata valiokunnan suosittelulla tavalla vain virka-aputehtävissä käytettäviksi soveltuviin voimakeinoihin, vaan määritelmä näyttää edelleenkin kattavan periaatteessa kaiken puolustusvoimien käytössä olevan sotavoiman. Toisaalta kirjelmän 4 §:n 4 momentti voimakeinojen käytön suhteellisuudesta ja puolustettavuudesta merkitsee tilannekohtaisesti sovellettavaa rajoitusta myös mahdollisuudelle käyttää erilaisia sotavarusteita. Valiokunta pitää tätä huolimatta tärkeänä, että määritelmää täydennetään käytettävissä olevia sotavarusteita rajaavalla maininnalla niiden soveltuvuudesta poliisitehtävän suorittamiseen esimerkiksi seuraavasti: "Sotilaallisilla voimakeinoilla tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa sotavarusteiden tapahtuvaa sellaista asevoiman käyttöä, joka soveltuu poliisitehtävän suorittamiseen."

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan laista tuli ilmetä alkuperäistä ehdotusta selkeämmin, millä edellytyksillä virka-apu voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Säätely oli laissa rajattava koskemaan sellaisia rikoslain 34 a luvussa tarkoitettuja vakavia tekoja, joiden välitön estäminen tai keskeyttäminen on välttämätöntä muiden henkilöiden hengen tai terveyden suojelemiseksi, eikä tekoja ole mahdollista estää tai keskeyttää sotilaallisia voimakeinoja lievemmällä keinoilla (PeVL 10/2005 vp, s. 3).

Poliisin oikeus saada voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua on kirjelmän 4 §:n 1 momentissa rajattu rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa ja 2 momentissa tarkoite-

tun rikoksen estämiseen tai keskeyttämiseen. Lisäedellytyksenä kirjelmän 4 §:n 1 momentin perusteella on, ettei rikoksen estäminen tai keskeyttäminen ole mahdollista poliisin omalla välineistöllä ja henkilöstöllä.

Virka-apua voidaan näin ollen antaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävien vakavimpien rikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Säätelyn ulkopuolelle on perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti jätetty rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen ja terrorismin rahoittaminen.

Virka-apu voi kirjelmän 4 §:n 2 momentin mukaan sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmällä keinoilla.

Torjuttavan vaaran tulee ehdotuksen perusteella uhata nimenomaan henkeä tai terveyttä. Sotilaallisia voimakeinoja ei siten ole mahdollista käyttää esimerkiksi omaisuusvahingon tai muun taloudellisen vahingon vaaran torjumiseksi. Henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran on lisäksi oltava asteeltaan vakavaa. Tähän liittyy valiokunnan mielestä se, että todennäköisyyden hengen menetykselle tai terveyden vakavalle vahingoittumiselle tulee olla suuri. Edellytyksiin kuuluu vielä, että vaaran on oltava paitsi konkreettista myös kohta päätä eli välittömästi uhkaavaa sekä yleistä eli kohdistua suureen ihmismäärään. Virka-apu voi näin ollen sisältää sotilaallisia voimakeinoja, jos kaikki ehdotetussa säännöksessä mainitut edellytykset täyttyvät samanaikaisesti ja voimakeinojen käyttö on välttämätöntä vaaran torjumiseksi. Näiltä osin ehdotus täyttää perustuslakivaliokunnan aiemmassa lausunnossa esitetyt täsmennysvaatimukset.

Kolmanneksi lakiin oli perustuslakivaliokunnan kannan mukaan lisättävä säännökset voimakeinojen käytössä noudatettavista suhteellisuuden vaatimuksista ja seikoista, joihin on kiinnitettävä huomiota nimenomaan sotilaallisten voimakeinojen käytön puolustettavuutta arvioitaessa.

Voimakeinojen on kirjelmän 4 §:n 4 momentin mukaan oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin muihin seikkoihin. Tältä osin ehdotus vastaa lainsäädännössä tavanomaista säännöstä voimakeinojen käytön oikeasuhtaisuutta ja hyväksyttävyyttä arvioitaessa huomioon otettavista seikoista (esim. poliisilain 27 §:n 2 mom. ja aluevalvontalain 31 §:n 1 mom.). Lisäksi ehdotuksen mukaan on erityisesti otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa. Säännös muistuttaa sivullisten hengen, terveyden ja muiden oikeuksien suojaamiseen liittyvien näkökohtien tärkeydestä. Kirjelmän 4 §:n 4 momentin loppuun ehdotetaan vielä mainintaa voimakeinojen käyttöä edeltävästä varoituksesta. Näiltä osin ehdotuksessa on riittävällä tavalla otettu huomioon valiokunnan aiemmin esittämä vaatimus suhteellisuusperiaatteen kirjaamisesta lakiin.

Kirjelmän 4 § voidaan edellä esitetyn perusteella käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Virka-apu ja viranomaisten toimivalta

Kirjelmän eräänlaisena peruslähtökohtana on hallituksen alkuperäistä esitystä vastaavasti, että sääntelyssä on kysymys nimenomaan poliisin voimankäytöstä ja että tarkoitus on antaa poliisille mahdollisuus käyttää tehtävässään hyväksi puolustusvoimien erityisvälineistöä ja henkilöstöä.

Tämä on valiokunnan mielestä sinänsä oikea lähtökohta. Voimakeinojen käytön rikoksen esittämisestä tai keskeyttämisestä tulee kuulua ensi-

sijaisesti poliisille, jolla viranomaisena on tällaisten tehtävien lainmukaiseen suorittamiseen vaadittava ammattitaito. Tähän liittyen on muun ohella selvää, ettei poliisi voi rikoslaisissa rangaistavaksi säädettyä tekoa tekemättä käyttää voimaa esimerkiksi surmaamistarkoituksessa. Kirjelmän ehdotus lain 4 §:n 5 momentin säännökseksi voimakeinojen käytön johdon kuulumisesta poliisille on näistä syistä perusteltu. Säännöstä on valiokunnan mielestä kuitenkin tarpeen täydentää niin, että myös päätöksentekovalta voimakeinojen käytöstä konkreettisissa tilanteissa kuuluu sen perusteella poliisille. Säännös on mahdollista muotoilla esimerkiksi seuraavasti: "Poliisi päättää tässä pykälässä tarkoitettujen voimakeinojen käyttämisestä ja johtaa niiden käyttöä."

Kirjelmän ja hallituksen alkuperäisen esityksen ajatus on, että puolustusvoimien toimivalta voiman käyttöön perustuisi poliisilain 27 §:ään. Aiemmassa lausunnossaan valiokunta katsoi tämän säännöksen soveltuvan hyvin huonosti toimintaperusteeksi tilanteessa, jossa on kysymys poliisin poikkeukselliseksi tarkoitettua mahdollisuudesta saada puolustusvoimilta sotilaallisen voiman käyttöä sisältävää virka-apua. Poliisilla ei nimittäin lähtökohtaisesti ole oikeutta käyttää virkatehtävässä millaisia sotilaallisia voimakeinoja tahansa, eikä puolustusvoimilla ollut alkuperäisessä esityksessä ehdotetun sääntelyn perusteella oikeutta käyttää muita kuin poliisin toimivaltaan nojautuvia voimakeinoja. Virka-apusääntelyllä ei laajenneta poliisin voimankäyttövaltuuksia eikä luoda puolustusvoimille poliisin toimivallasta riippumatonta uutta toimivaltaa (PeVL 10/2005 vp, s. 2—3).

Kirjelmässä ehdotettuun sääntelyyn liittyy sama perusluonteinen ongelma. Taustalla saat-
taa olla ajatus, että virka-apulaki sinänsä riittäi-
si luomaan sekä poliisille että puolustusvoimille
toimivallan käyttää sotilaallisia voimakeinoja ri-
koksen estämiseen tai keskeyttämiseen siinä
säänneltävin ehdoin, edellytyksin ja rajoituksin.
Sääntely onkin valiokunnan edellä esittämin pe-
rustein pääosin asianmukaista virka-avun anta-
misen ja siihen mahdollisesti sisältyvän sotilaa-
llisten voimankäytön edellytysten ja rajoitusten
osalta. Virka-apukonstruktion käyttöön liittyy-
vän lainsäädäntötekni-
sen puutteen korjaamiseksi on kuitenkin tarpeen täydentää poliisilakia ja puolustusvoimista annettua lakia säännöksillä poliisiin ja puolustusvoimien toimivallasta niin, että toimivallan käyttö samalla sidotaan virka-apulaissa nyt säädettäviksi ehdotettuihin edellytksiin ja rajoituksiin.²

Päätöksenteko virka-avun antamisesta

Perustuslakivaliokunta piti aiemmassa lausun-
nossaan tarpeellisena lisätä lakiin nimenomai-
nen maininta siitä, että pääsäännön mukaan pää-
tös virka-avun antamisesta tehdään valtioneu-
voston yleisistunnossa (PeVL 10/2005 vp,
s. 3/II). Kirjelmän 4 a §:n 1 momentti sisältää
maininnan asiasta. Momenttiin on niin ikään va-
liokunnan suosittelemalla tavalla otettu säännös
siinä tarkoitettun ilmoituksen tekemisestä myös

² Poliisilain 27 §:ää on mahdollista täydentää uudella 4 momentilla esimerkiksi seuraavasti: "Poliisilla on oikeus puolustusvoimien avustuksella käyttää sotilaallisia voimakeinoja terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi sen mukaan kuin laissa puolustusvoimien virka-avusta poliisille säädetään." Vastavasti puolustusvoimista annetun lain 2 §:ää voi täydentää esimerkiksi näin kuuluvalla uudella 2 momentilla: "Puolustusvoimilla on sen mukaan kuin laissa puolustusvoimien virka-avusta poliisille säädetään oikeus poliisiin johdolla käyttää sotilaallisia voimakeinoja puolustusvoimien avustaessa poliisia terrorismirikoksen estämisessä tai keskeyttämisessä."

tasavallan presidentille samoin kuin valtioneu-
voston toimivallasta ilmoituksen perusteella
päättää jo aloitetun virka-avun antamisen jatka-
misesta tai lopettamisesta.

Virka-apuasian poikkeuksellisen luonteen ta-
kia oli valiokunnan aiemman lausunnon mukaan
aihetta harkita kiiretilanteissa noudatettavan me-
nettelysääntelyn tarkistamista niin, että päätök-
sen virka-avun antamisesta tekee puolustusmi-
nisteriö sisäasiainministeriön pyynnöstä. Täl-
löinkin päätöksenteon edellytyksenä tuli olla, et-
tei valtioneuvostoa ole mahdollista saada riittä-
vän nopeasti koolle (PeVL 10/2005 vp, s. 3—4).

Kirjelmässä ehdotetaan pysyttäväksi hallituk-
sen alkuperäisen esityksen mukaisessa sääntely-
mallissa, koska kiiretilanteessa voi olla kysy-
mys vain muutamassa minuutissa suoritettavista
toimenpiteistä eikä ketju tietojen välittämiseksi
ja päätösten tekemiseksi voi käytännön kannalta
olla tällaisissa tilanteissa kovin pitkä. Näistä
ymmärrettävistä näkökohdista huolimatta on
valtiosääntöoikeuden kannalta valiokunnan mie-
lestä tärkeää, että poikkeukselliseksi tarkoitettu
päätös poliisiin turvautumisesta puolustusvoi-
mien voimankäyttöapuun tehdään myös kiireti-
lanteessa eduskunnalle vastuunalaisen ministe-
rin johtamassa ministeriössä. Kirjelmän 4 a §:n
1 momentti on syytä tarkistaa valiokunnan tätä
kantaa vastaavaksi.

Muita seikkoja

Valiokunta huomauttaa yleisesti, että esitetyn
kaltainen sotavoiman käytön sääntely olisi edel-
lyttänyt perusteellisempaa arviointia ja huolel-
lisempaa lainvalmistelutyötä.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

*että lakiehdotukset voidaan käsitellä ta-
vallisen lain säätämisjärjestyksessä.*

PeVL 23/2005 vp — HE 187/2004 vp

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Markku Rossi /kesk
vpj.	Arja Alho /sd	Simo Rundgren /kesk
jäs.	Leena Harkimo /kok	Arto Satonen /kok
	Roger Jansson /r	Seppo Särkiniemi /kesk
	Irina Krohn /vihr	Ilkka Taipale /sd
	Miapetra Kumpula /sd	Astrid Thors /r
	Annika Lapintie /vas	vjäs. Toimi Kankaanniemi /kd
	Reino Ojala /sd	Veijo Puhjo /vas.
	Klaus Pentti /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Ministeriön esittämässä, muutetussa muodossa puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 ja (uusi) 4 a §:n ehdotukset eivät ratkaise mielestämme niitä perusongelmia, joita muun muassa valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoissa on tuotu esille.

Uudistamme sen, mitä lausuimme ehdotuksesta jättämässämme eriävässä mielipiteessä perustuslakivaliokunnan ensimmäiseen lausuntoon (PeVL 10/2005 vp). Sen lisäksi toteamme seuraavaa:

Esitys muutetussa muodossaankin sallii rahan aikana puolustusvoimien raskaiden aseiden käyttämisen terrorismin vastaisissa poliisiopeeraatioissa silläkin uhalla, että voimankäytössä viattomat sivulliset ihmiset menettävät henkensä. Tällaista toimivaltaa ei mielestämme voida antaa viranomaisille tavallisella lailla. Ihmisoikeussopimusten määräysten valossa on kyseenalaista, voidaanko tuollaista toimivaltaa antaa viranomaisille myöskään vaikeutetussa, perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädetyllä lailla.

Esityksen perusongelma on ihmisoikeussopimuksiin melko tavalla ehdottomana sisältyvä ihmisen hengen ja fyysisen koskemattomuuden suoja, joka on myös Suomen perustuslakiin sisältyvä keskeisin perusoikeusmääräys (PL 7 §). Kuten asiantuntijakuulemisissa on käynyt ilmi, ihmisoikeussopimuksissa tarkoitettu ihmisen hengen suoja on yksi niistä oikeuksista, joiden sivuuttamista ihmisoikeussopimukset eivät salli edes hätätilanteessa.

Suomalaiseen oikeusajatteluun ei liioin soveltu ajatus, että jonkin poliisioperaation ikävänä seurauksena tai haittapuolena hyväksyttäisiin sivullisen hengen menettäminen. Suomen oikeu-

teen ei ole tähän saakka myöskään hyväksytty ns. hätätilaoikeuteen nojaavia poikkeusvaltuuksia.

Emme myöskään voi hyväksyä ajatusta siitä, että tietyn, sinänsä lukumääräisesti pienemmän ihmisjoukon hengen suojasta luovutaan siksi, että näin voidaan pelastaa ehkä jonkin verran enemmän muita ihmisiä toisaalla.

Perustuslakivaliokunnan uudessa lausunnossa on otettu kantaa viranomaisen toimivaltaan ja todettu muun muassa, että "voimakeinojen käytön rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi tulee kuulua ensisijaisesti poliisille, jolla viranomaisena on tällaisten tehtävien lainmukaiseen suorittamiseen vaadittava ammattitaito. *Tähän liittyen on muun ohella selvää, ettei poliisi voi rikoslaisissa rangaistavaksi säädettyä tekoa tekemättä käyttää voimaa esimerkiksi surmaamistarkoituksessa.*"

Perustuslakivaliokunnan olisi tullut mielestämme edellyttää lausunnossaan, että säännöstä soilla olisi selkeästi rajattu poliisin toimivallan ulkopuolelle sivullisten ihmisten surmaaminen. Tämän vuoksi lakiehdotus ei tässä muodossaan ole hyväksyttävä jatkokäsittelyn pohja.

Koska perustuslakivaliokunnan tehtävänä on ottaa kantaa ehdotuksen oikeaan säätämisyjärjestykseen, esitimme lausunnon ponneksi, että lakiehdotus tulee säätää vaikeutetussa eli perustuslain 73 §:n säätämisyjärjestyksessä edellä mainituista ihmis- ja perusoikeusyistä johtuen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus tulee käsitellä perustuslain 73 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

PeVL 23/2005 vp — HE 187/2004 vp

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2005

Annika Lapintie /vas
Veijo Puhjo /vas
Irina Krohn /vihr

Sisäasiainministeriön kirjelmään sisältyvät pykäläehdotukset

Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille

4 §

Poliisilla on oikeus saada puolustusvoimilta (*poist.*) voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua (*poist.*) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuna rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos estäminen tai keskeyttäminen ei ole mahdollista poliisin omalla välineistöllä ja henkilöstöllä.

Virka-apu voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

Sotilaallisilla voimakeinoilla tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarusteiden tapahtuvaa asevoimien käyttöä.

Voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteissa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Erityisesti on otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa. Ennen voimakeinojen käyttöä on niiden käytöstä mahdollisuuksien mukaan varoitettava.

Poliisi johtaa tässä pykälässä tarkoitettujen voimakeinojen käyttöä. Voimakeinoja saa käyt-

tää vain puolustusvoimien sotilasvirassa palveleva sekä se, joka on nimitetty puolustusvoimien virkamieheksi määräaikaiseen virkasuhteeseen määrättyinä sotilastehtävään.

4 a §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa virka-apua pyytää sisäasiainministeriö puolustusministeriöltä ja sen antamisesta päätetään valtioneuvoston yleisistunnossa. Jos valtioneuvosto ei ole mahdollista saada riittävän nopeasti koolle, yhteiskunnan erittäin tärkeää toimintoa välittömästi ja vakavasti vaarantavassa kiireellisessä tapauksessa voi virka-apua pyytää poliisin ylijohto pääesikunnalta, joka välittömästi päättää virka-avun antamisesta. Pyynnöstä ja päätöksestä on tällöin ilmoitettava viipymättä valtioneuvostolle ja tasavallan presidentille. Valtioneuvosto voi päättää jo aloitetun virka-avun antamisen jatkamisesta tai lopettamisesta.

Puolustusvoimia ei saa määrätä 4 §:ssä tarkoitettuihin toimiin ilman 1 momentissa edellytettyä virka-avun pyyntöä ja päätöstä sen antamisesta, ellei puolustusvoimien ylipäällikön toimivallasta muuta johdu.

Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta säädetään aluevalvontalaissa (755/2000).

Laki puolustusvoimista

Puolustusvoimien tehtävänä on:

— — — — — 2 § — — — — —
6) antaa tarvittaessa virka-apua yleisen järjes- *sekä terrorismirikosten estämiseen ja keskeyttä-*
tyksen ja turvallisuuden voimassa pitämiseen *miseen* niin kuin siitä on erikseen säädetty;
— — — — —